

EDMAN, HOLMBERGSON, JOHAN, ÖSTERBORG,
PEHR

Förklaringar öfver Handelsbalken,
hvaraf förra delens 1:a stycke med
Kongl. Maj:ts allernådigsta tilstånd och
juridiska facultetens samtycke til
offentelig granskning i Gustavianska
lärosalen d. 10 de

[1806]

EOD - Miljoner böcker bara en knapptryckning bort. I mer än 12 europeiska länder!

Tack för att du väljer EOD!

Europeiska bibliotek har miljontals böcker från 1400- till 1900-talet i sina samlingar. Alla dessa böcker går nu att få som e-böcker – de är bara ett musklick bort. Sök i katalogen från något av biblioteken i eBooks on Demand- nätverket (EOD) och beställ boken som e-bok – tillgängligt från hela världen, 24 timmar per dag och 7 dagar i veckan. Boken digitaliseras och blir tillgänglig för dig som e-bok.

EOD bokens fördelar!

- Få samma utseende och känsla som med originalet!
  - Använd ditt standardprogram för att läsa boken på skärmen, zooma och navigera genom boken.
  - *Sök:** Använd fulltextsökning för enskilda fraser.
  - *Klipp & klistra:** Kopiera bilder och delar av texten till andra applikationer (t.ex. ordbehandlingsprogram).
- *Ej tillgängligt i varje e-bok.

Villkor för användning

Genom att använda EOD-tjänsten accepterar du de villkor som ställs av biblioteket som äger den aktuella boken.

- Villkor för användning: <https://books2ebooks.eu/csp/sv/nls/sv/agb.html>

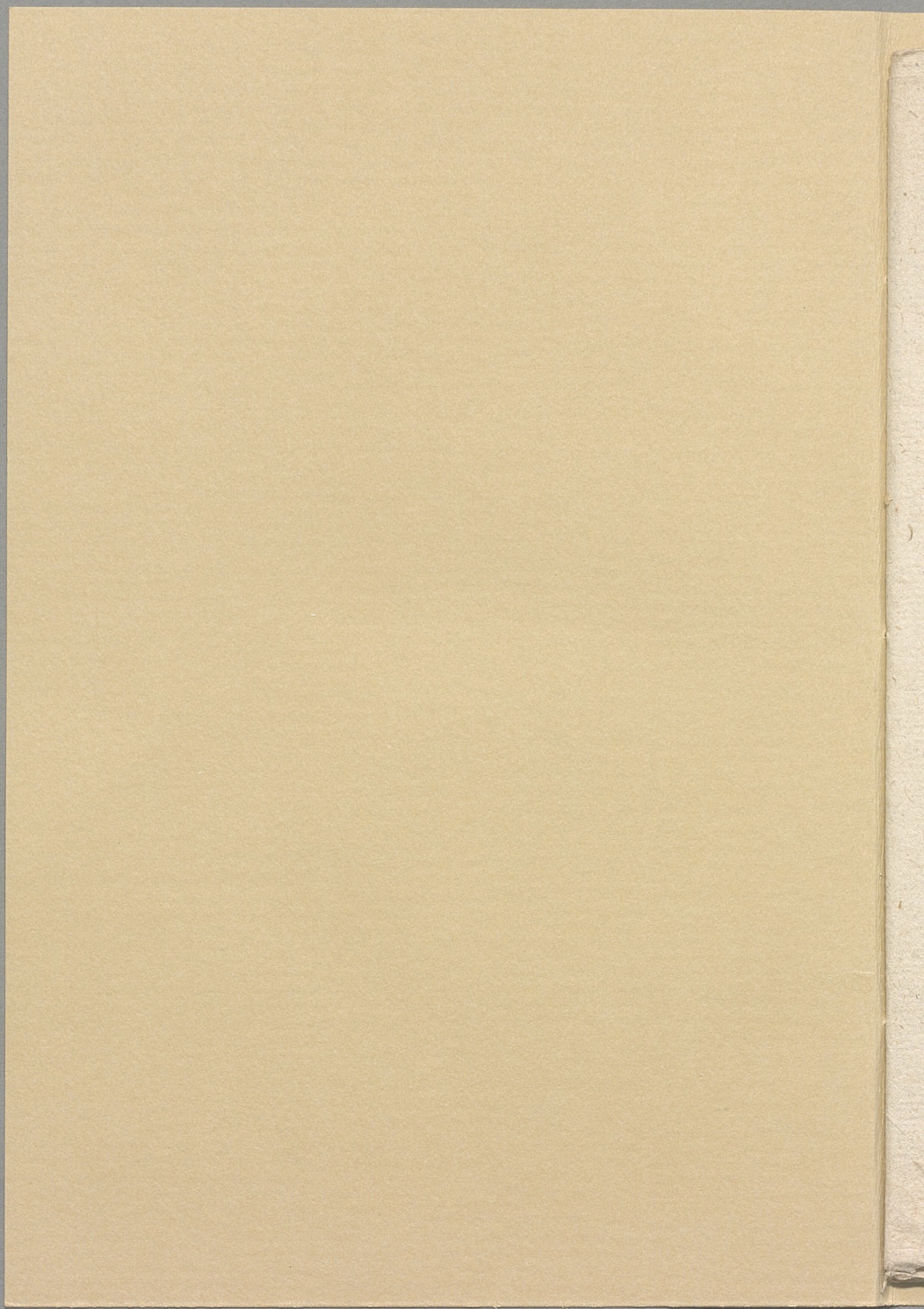
Fler e-böcker

Redan nu erbjuder 40 bibliotek från 12 europeiska länder denna service. Sök böcker tillgängliga för den här tjänsten: <https://search.books2ebooks.eu>
Mer information finns tillgängliga via <https://books2ebooks.eu> boken.

HOLMBERGSON, J.

So Paul
Jered So
(for)

1700-1829

HOLMBERGSON, J.

Förklaringar

öfver

H a n d e l s b a l k e n ,

hvaraf

Förre Delens 1:sta Stycke

med

KONGL. MAJ:TS ALLERNÄDIGSTA TILSTÅND

och

JURIDISKA FACULTETENS SAMTYCKE

til offentlig granskning i Gustavianka Lårosalen
d. 10 Dec. 1806, å vanl. tid. f. m.

utgifves af

Johan Holmbergson

Juris Candidat och Docens.

och

Pehr Österborg

af Botniska Nation.

Jurid
50
(Ba.)

1700-1829

Tryckt i Upsala hos J. F. Edman, K. A. B.

Johann Holmberg

Peter Östberg

64, 10, 1745, 16/

Lagfarenheten, såsom vetenskap betraktad, bör vara et til alla sina delar bestämmt och sammanhängande helt. Ju mera den kan bringa de strödda ämnen, som utgöra des elementer, til likhet af System, ju mera närmar den sig til vetenskap, och ju närmare den är detta mål, ju synbarare blir des nytta i utöfningen. Men då den, såsom til en stor del bygd på positiva och historiska grunder, i det måsta är af empirisk natur; kunna, innan elementerna hvar för sig blifvit utredde och bestämde, i den systematiska vägen endast uprättningar af de aldra allmänaste begrep och lärosatser åstadkommas — om icke det systematiska föreställningslättatet tillika skal vara commentatoriskt.

Detta gäller icke blott om Lagfarenheten i allmänhet, utan ock om des särskilda grenar. Handelslagfarenheten t. ex. hvilken jag förefatt mig at utreda, kunde visserligen, hållt sedan des rätta plats i det stora systemet blifvit funnen, bringas til et inom sig sjelf bestämmt helt. Men förgäfvos bjuder man til at upställa et sådant, innan de particuliera dit hörande ämnen ur sina särskilda källor blifvit hvar

för sig utredde, jämförde och sluteligen sammanbundne.

Med denna öfvertygelse och med känsla af min oförmåga at genast förena de bägge ofvanskrefna föreställningslättan, hur jag til en början föresatt mig at på den commentatoriska vägen förklara Handelsbalken; hvars 8 första capitel egentl. angå Köp, Skifte och Handel — och, ehuru af inkränkt innehåll, likväl synas mig slåräcket. at uplysa vår Lagslyftnings hufvudlyftemål och de national oekonomistiska reglor den i afseende på desä ämnen följt. I afseende hvarpå jag trott härutur kunna sammanfattas en uprättning til system i denna del, så beskaffad, at de i särskilda stadgar spridda hit hörande ämnen skulle deruti finna deras bestämde platser eller hufvudrubriker — hvarigenom öfverfigten af dem alla skulle lättas och sluteligen altsammans utan svårighet kunna omarbetas til den grad af System, eller (om detta ord för mycket fårar et strängt filosofiskt öra) af ordning och sammanhang, som i desä slags kunskapsgrenar kan åstadkommas.

Då jag likväl funnit at äfven sednare Capitlet af denna balk tjena til uplysning i handelslagfarenheten, har jag föresatt mig den plan: at, sedan de förstnämnda Capitleu i den
ord-

ordning, de nu finnas blifvit commentatoriskt förklarade dertil foga et bihang, som skulle upstålla de härigenom fundna resultatet i en mera systematisk ordning — Hvilken Commentarius med desfs bihang kommer at utgöra förra delen af detta arbete: I sednare delen skola de öfriga 10 Capitlen på lika sätt förklaras med tillämpning på de i särskilda författningar spridda och med capitlens innehåll gemenskap ågande årender — Om den Högste förlånar lifstid och hälsa, och husliga omsorger icke borttaga både mod och tid; torde sedermera alt hvad til handel hörer kunna i en mera systematisk ordning sammanställas, antingen såsom et särskilt arbete, eller såsom en fortsättning af detta.

Då nu första stycket af desfa försök underkastas en vördad Almänhets pröfning, sker det med den upriktiga önskan, at mina fel antingen i methoden eller i de särskilda begreppen måtte med godhet visas mig af hvar och en som inser dem. Sådana rättelser skola med tacksamhet emottagas, och vid tjenliga tillfällen offentligen erkännas til vinst för vetenskapen, för hvilken jag icke skal anse mig hafva arbetat förgäfvat, om jag ock härmed endast gifvit anledning för skickligare at bringa den til fullkomlighet.

---

1. **D**å vi här se på hvart capitels innehåll, måste vi antingen antaga, at Lagstiftaren under ordet Handel innefattat mera än åtminstone nu förtiden i allmänt tal derunder förstås — eller säga, at öfverskriften af denna Balk urvisar mindre än innehållet.

Sedan neml. i första Capitlet almånare regler blifvit upstälde för köp och skifte, förekomma i det 2:dra. 3. 4. 5 och 6:te flerehanda inskränkingar, i afseende på orter och personer, i rättigheten at köpa, sälja och skifta, i det 7:de några undantag i desfa inskränkingar på visfa tider och i det 8:de några stadgar om mått och vigt, hvilka dels vid ingäendet, dels vid fullgörandet af desfa afhandlingar merändels komma i fråga. Af de 10 sednare capitlen har hvardera, undantagande det 16:de och 17:de, et eller flera contracter til föremål. Och då äfven det 16:de och 17:de handla om skulder och fordringar, af hvilka en stor del hårröra af contracter; så tyckes det at denna del af vår Lagbok snarare bordt få namn af *Aftals-* eller *Contracts*, än af *Handels-Balk* — så vida med ordet handel

del ej utmärkes contract i gemen, utan den nåring, som genom idkeligt köpande säljande och skiftande befordrar, jämte sin vinst, andras beqvåmlighet.

Lagstiftaren lærer ansett det lämpligt at af Balkens största och vigtigaste del gifva den sin benämning: hvartil anledning tagits af Lands och Stads Lagens *Köpmålabalk*, der lika som här både köp och andra aftal förekomma, och i hvilka denna gamla benämning influtit ur Landskapslagarna a).

Contracter äro således denna Balks föremål. Men som Lagstiftarens affigt mera varit at, jemte några nya tillsatser och ändringar, ur de äldre lagar samla hvad deraf för tiden fans tjenligt, än at

A 4 up-

a) I Upl. L. Westm. L. Suderm. L. och Helf. L. finnes Köpmåla-Balkar, der väl de fläste flockarna angå köp, men de öfriga dels andra slags aftal, dels andra ärender, såsom *Gengård*, *Skjutagård*, *Fattiggästning*, *Skålsord* och *Mutor*. Om desla heterogena ämnen ej varit med, hade man kunnat finna ratio denominationis i den fordna bemärkelsen af *Köp*, som aldräförst lærer betecknat all öfverenskommelse, derefter blifvit inskränkt til contractus onerosi, och sluteligen, sedan flere af dem fått egna namn, til des nu varande betydelse. Cf. *Ihres Glosfar*.

upställa något egentligt system, så saknas i denna Balk många Contracter, hvilka dels finnas spridda i andra Balkar, dels böra ökas i särskilda författningar, såsom: Trolofning, Medgift, Morgongäfva, afhandlingar om fast egendom, Växel, Bodmeri, Förfäkning, Förlag &c.

2. Då vid Contracts förklarande fråga ofta blifver om *sakrätt* och *fordran*, och huruvida den ena eller andra medelbarligen eller omedelbarligen genom aftal constituerar; anser jag för nödigt at en gång för alla förklara skillnaden emellan dessa arter af rättigheter.

Sakrätt är ett samband emellan en person och en viss sak — utan afseende på någon viss förpliktad person. — Hit hör 1:o. *Ägande rätt* 2:o. En rättighet at nyttja en annans egendom *så at* ägande rätten dock subsisterar (*servituter*) b). 3:o. Sådane rättigheter i en annans egendom, hvarigenom ägande rätten kan uphåra, såsom Panträtt, Hypothek, Bårds- och lösningsrätt c).

Des-

b) Rättigheten at drifva boskap öfver andras ågor til vatn — är en sådan sakrätt — Rättigheten at förbjuda min granne at bygga sit hus öfver en viss högd. o. f. v.

c) Jag har ej räknat *arf* hit — det är blott ett rätt at förvärfva — ej sjelf en — sakrätt.

Desa rättigheter böra väl af hvar man lemnas ostörda — Men denna skyldighet åligger hela människoslägter, ej någon viss person.

Fordran åter är en förbindelse emellan 2:ne bestämde personer, af hvilka den ena (Debitor) åligger at præstera något åt den andra (Creditor) *d*): Jag tager här

A 5 for-

d) Denna förbindelse emellan en debitor och creditor kallades uti Romerska lagen — *Obligatio*, som således betyder både *fordran* och *skuld* — Derföre är *Triboniani* system ganska consequent — då efter *Jura personarum* först sakrätterna förklaras med deras förvärfningsfätt och dernäst obligationer eller fordringar med deras förvärfningsfätt, nemligen *Contracter*, brottsliga förolämpanden, m. m. Men ej infer man *Nehrman*s consequenz, då han i andra afdelningen af sin *Jpr. Civ.* pag. 113 säger at jus altid har obligationem (hvilken han genast öfversätter med *förpliktelse*) til följeslagare — då han lofvar at i 3:dje afdelningen tala om denna följeslagare — och där beskriver den såsom förnämligast härrörande af *Contracter*.

Då af *Contracter* härröra både rättigheter och förpliktelser, hvad hade då desa fednare mera än de förra at skaffa med *Contracterna* — och då *Dominium* efter hans tanke lika så mycket som något annat jus har förpliktelsen til följeslagare; hvarföre ej i *Capitlet* om ågan-

fordran i en vidlyftigare bemärkelse än i vanligt tal — fordrans ämne kan icke allenast vara penningar och fungibla e) ting, utan ock res non fungibiles, individuellt bestämde saker och blotta handlingar, (arbeten, tjänster). En Skeppare har af sin hyrde Matros att *fordra* de til
fjöd-

de rätt förklara den deremot egentligen svarade förpliktelse?

Orsaken var at han, som med criminallagfarenhetens och procesfens särskilda utarbetande var nog sjskelsatt, för at i det civila hinna at närmare utveckla sina egna begrep, fann beqvämast, at i denna del följa Tribonianians ordning, oaktadt han, såsom tydligen ses, med sit begrep om obligatio, verkliken ansett denna ordning inconsequent.

e) Jag nyttjar häldre det latinska ordet fungibilis än *förtärlig*. Det är ej för deras förtärlighet, som de skiljas ifrån nonfungibla saker. — Det är därför at et visst quantum af de förra kan anses för desamma som et visst quantum af samma slag — Quod vice aliorum fungi posunt — De slästa fungibla saker äro väl sådana at de förtäras genom bruket — Men ej alla, t. e. Nya kopparstick hvaraf en mängd exemplar finnas — Exemplar af böcker &c.

Nonfungibla kunna ock genom bruket förtäras, men de äro nonfungibla därför — at deraf ej finnes en mängd så lika, at et visst quantum deraf svarar emot et lika quantum af samma slag.

Sjömanövren &c. nödiga tjänster, lika som den sednare sin hyra. Om jag slutat köp med dig om ditt ur, så har, innan det blifvit öfverlemnadt, jag lika så mycket en fordran hos dig, at få *uret*, som du at få de oberalte penningarna. Den- na skillnad emellan fordran och sakrätt är vigtig i många Contracter — och vi- får sig tydligast vid *concurser*. — Din sakrätt försvinner med saken — men din fordran med personen och des förmåga, o. s. v.

Förra Delen.

Som förklarar de 8 första Capitlen i Handelsbalken.

I. Cap.

Om Kóp och Skifte.

3. Lagstiftaren har ej på deså åren- der gifvit någon definition. Deså ords betydelse i vanligt tal blir således vår regel för bestämmande af begrepen hårom. Genom definitioner i den vanliga for- men har jag funnit at begrepen blifva mera vacklande ån de utan sådan beskri-
ning

ning äro för hvar man. För at få en rätt och adæquat beståmmelse är bårt at classificera alla contracter efter deras innehåll, utmärka til hvilketdera vårt köp och skifte hörer och sedan på annat sätt föka at skilja dem ifrån deras anförvandter af samma clafs.

Contracter, betraktade i affeende på deras innehåll äro antingen

1. *Ensidige*, där blott den ena contractanten något gifver eller lofvar. Eller
2. *Tvåsidige*, där bågge något gifva eller lofva. Eller
3. *Åfventyrs aftal*, där det är ovisst, om det utlofvade kommer at præsteras eller ej.

Tvåsidige Contracter åter äro af 2:ne arter.

1:o. *Återgifts aftal*, där den ena skall få igen det som han gifvit (försträckning, lån, pant, inlagsfå).

2:o. *Bytes aftal*, där något æquivalent (i värde motsvarande) af hvardera skall gifvas emot det han får.

Troligen hafva ifrån början alla bytes aftal varit tänkte såsom oåtskilda,
och

och begripne under det gemensamma namn af Byte eller Skifte. Men Imåningom hafva byten af visla föremål fått egna namn och för hvarje sådan ny benämning har skiftesafstal förlorat ett eller flere föremål.

Det bytes aftal, hvarigenom jag be-
tingar mig nyttjerätt i en annans egen-
dom eller visla tjänster emot något be-
stämdt värde, har fått namn af *Lego*
och *hyro* eller *arrende*.

Det hvarigenom et visst quantum res
fungibiles bortgifves emot förbehåll af en
vis erfättning för des umbärande jämte
samma quantums återfående, har fått
namn af *försträckning* emot *ränta*.

Det, hvarigenom penningar eller an-
dra saker lemnas til visla arbetens drif-
vande, emot förbehåll af erfättning i det
producerade, har blifvit kalladt *Förlag*.

När stridiga rättigheter afgöras ge-
nom eftergift å ömse sidor, får detta
byte af ömsesidiga afståenden namn af *för-
likning*. När flere aftala at gemensamt
åga, nyttja, förvärfva eller väga något,
så afstår hvardera til gemensamt bruk
eller ågo den rättighet, som förut var
hans

hans enskilda, emot et lika afstående af de andra. Detta bytes aftal har fått namn af *bolag*. Då rustnings rättighet eller besittning af kronorusthåll med vederbörandes samtycke utbytes emot penningar eller annat värde, kallas sådant byte *transport f)*

Om jag här icke bortglömt något bytes contract, som i vår lag fått eget namn, så blir begrepet om skifte i det nogaste bestämmt, då jag säger: at alla öfriga bytes aftal, ehvad föremål de utom de här uppräknade angå, äro *skifte*.

Skifte, sålunda bestämmt, innefattar så väl det aftal, hvarigenom en (res communis) samägendom delas til enskild egenadom emellan samägarena — som det, hvarigenom tvenne utbyta hvar sin enskilda tilhörighet — Det är ej utan grund som desse aftal behållit samma namn. När A, B och C i lika delar skifta et arf t. ex. så afstår ju A sin samägande rätt i två tredje delar, emor det att B och C afstå hvar sin samägande rätt i $\frac{1}{3}$:del. Också bör det inför rätta bedömas efter samma grundsatser, där lagen ej gjort något undantag t. ex. då i

vis-

f.) Se Kgl. f. d. 9 Jun. 1726.

visfa fall en samågåre fått vitsord d. å. rättighet, at lagligen tvinga de andra til delning, o. s. v.

Under skifte af den sednare arten begripes ock *köp* — och då lagen i detta Capitel behandlar *köp* och skifte blott såsom olika benämningar af et och samma Contract *g*), så kunde för detta Capitels förklaring någon närmare beståmmelse til deras skiljande ej behöfvas. Men som dock i denna balk et ställe förekommer där friheten at skifta, som der ock heter byta, är mera inskränkt än friheten i *köp h*), och, i vanligt tal *köpa* och *sälja* någon gång innebåra något mera än lagen på detta ställe derunder synes begripa, så må ock denna gränfeskilnad här uppgås. När nemligen varor utbyttas emot vårdets beräkning i visfa quantiteter af res fungibiles plågar sådant skifte någon gång kallas *köp i*). Men då lagen skiljer *köp* ifrån skifte i allmänhet, menas med det förra det skifte, där enderå gifver penningar — hvilket dels följer af fle-

g) Detta har jag visat i min Disp. de jure in re per contr. acquirendq, §. I. not. c).

h) VII. C. 3 §. H.B.

i) t. e. då Ålänningen säljer sina varor för visfa kappar såd. o. s. v.

flera ställen i Jordabalken, dels af grunden för de olika bestämmelserna i VII: 3 H. — som på sitt ställe skall visas k).

4. Då i Lagfarenheten göres skillnad emellan Physiska och Juridiska personer, då med det sednare förstås flere som i något afseende anses såsom vore de en enda person — Då således samägare, i afseende på

k) Mången torde anse detta för härklyfveri — Men min tanke är, at det gifves händelser, där praxis ej är tillräcklig, at åtskilja 2:ne ärenders natur. För sådana fall kan en ren bestämmelse vara nyttig. Den här gifne classification och upräkning, i fall eljest den sistnämde är fullständig, synes åtminstone äga den förtjenst, at icke göra begrepen mera vacklande än de äro utan all definition. Hvilket jag tyckt vara händelsen med vår Nehrmans definition. "Skifte år", säger han, "en förening emellan 2:ne eller flere personer, at then ene öfverlåter sin egendom til then andra, emot thet at denne gifver honom något annat igen, som the kunna förena sig om". Sker ej detta i förfräckning mot ränta, der en gifver et capital, den andra et annat lika capital med ränta? — i *lego*, der en gifver nyttjorätt, den andra något annat (nemligen legan) som beror på aftalet? och i *försäkring* — der en gifver premium, en annan i visfa fall en aftald summa? Definitionen inträffar således på flera aftal. Bättre vore at gifva ingen, än en så beskaffad bestämmelse.

på samägendomen tillsammans utgöra en sådan person, så äro uti et köp egentligen endast 2:ne (fysiska eller juridiska) personer, en säljare och en köpare — Äro där å endera sidan flera, så är där ock flera köp — om de ock afslutas på en gång och författas på samma papper. Denna anmärkning torde ej vara utan användbarhet. Om A och B äro tillsammans en krambod och sälja den såsom odeld til C, så utgöra de förra en säljare — Om nu et och annat klädestycke skulle finnas oriktigt, så äger köparen enl. 4 §. d. c. at rifva hela köpet — Men om A och B. redan lottat, och de sedan det skett, fastän på en gång och på samma papper, försälja samma inventarium, utmärkande hvilkendera hvar stycke tillhör — och då C skulle befinna oriktigheten endast i Bs lott men ej i As; så äger han rifva köpet med den förra, ej med den sednare. Ty här äro 2:ne köp.

§. Då Lagstiftaren i Jordabalken handlat om köp och skifte af res immobiles, då i detta Capitel flera bestämmelser förekomma, som, om föremålen ej voro olika, skulle innebära en tydlig contradiction

B

tion

tion *l*) så följer här af, att i detta Capitel Lagstiftaren icke velat tala om fast egendom *m*). Återstä således res mobiles och de res incorporales, som ej höra under immobiles. Nu förekommer väl ej i detta Capitel något exempel på res incorporales. — Men då lagstiftaren med kannedom af de sedvanor, enligt hvilka äfven desta sâga köpas, säljas och skiftas, ej ansett nödigt at igenom någon definition utessluta någon af de gångse begrepen, kan man med sâkerhet sluta, at lagen, äfven i anseende til desta ämnen tagit under sit skydd alla de köp och skiften om både corporliga och incorporliga ting, som ej uttryckligen äro för ogilde förklarade, at således om dem alla gâller regeln i 2 §. d. c. *Nu hafver man slutat laga köp: ihet skall stânda och ej återgånga.* Af sakernas olika natur följer dock någon gång at andre reglor gâlla i afseende på res incorporales, än om

l) Jämför härvid 3 §. d. c. med XI. 3. J. B. — Äfven som 5 §. d. c. med IV. 4. J. B. och 8 §. d. c. med XI: 6. G. B. börj.

m) Hvarmed dock ej sâges at icke här finnas bestämnelser, som äfven kunna appliceras på fastighets köp och skifte, de nemligen som äro nödvändige, ej blott af lagstiftarens behag beroende, fölger af Contractets väsende.

om de öfriga ämnen, såsom föremål för skifte och köp *n*).

6. Då skifte och köp här anses för samma contract, så följer häraf at de särskilda uttrycken *köpa* och *köpare* — *sälja* och *säljare*, som här nyttjas om allt skifte, betyda, de förra et förvärfvande de sednare et föryttrande, genom köpe eller skiftes aftal, utan åtskillnad om det är penningar eller andra ting som förvärfvas eller föryttras, äfven som *vara* och *värde* ömsom gälla om penningar och andra ting, när nemligen sammanhanget ej uttryckligen återgifver desä ord deras mera vanliga betydelse *o*).

7. Detta Capitels hufvudaffigt är at gifva några allmänna bestämmelser, gemensamma för allt köp och skifte af resnon immobiles, det må ske af privilegie-

B 2

ra-

n) Härpå kan ses et exempel i min anförda Disp. §. II. not. c. i slutet. Af skillnaden emellan fungibla och nonfungibla ting, följa ock olika bestämmelser för hvardera, hvarom något skall visas i fortfattningen af samma disp. och äfven här något förekomma.

o) If. anf. disp. pag. 4 & 5. Se äfven der pag. 5 & 6. de olika bemärkelser af ordet *köp* i detta capitel,

radé eller opriviligierade personer, i stort eller smått, på hvad tid och ort och med hvilken vara som hållt — En eller annan speciel police - bestämmelse förekommer dock, som jag vill spara til slut.

8. Det tillhör en positiv Lag at i afseende på de contracter den tager under sit skydd, bestämma 1. *Personerna*, som giltigt kunna förbinda sig eller andra genom aftal. 2:o. Den yttre form, hvar på contrahenternas vilja bör declareras, för at inför yttre rätt göra dem gällande. 3:o. *Viljans inre egenskaper*, d. å. Huravida tvång, list, förställning och villfarelse kunna göra et aftal ogiltigt, eller ej. 4:o. *Contractens innehåll*, d. å. om och huruvida de åga någon verkan, då de innehålla något til Statens eller 3:dje mans förfång.

9. Om personerne är i ofvannämde afseende i detta capitel ingen ting nämndt. Ty det som i 8 §. säges om visse personer har afseende på 3:dje mans möjliga förfång, som nedanföre skall visas, och hörer således til 4:de momentet. Här äro således, då fråga är om köp och skifte i allmänhet, endast de inkränkningar at iakttaga, som gälla om flere contracter och lagen annorstädes vid handen gifvit.

I afseende på præsumerad bristande eftertanke eller erfarenhet har lagen stadgat at visse personer ej måga hafva fri förvaltning af sin egendom, hvaraf ock följer, at de ej genom skifte eller köpeafhandlingar kunna förplikta sig sjelfva til något, hvarigenom deras egendom kan blifva dem på ofördelaktiga vilkor afhäand. Sådane kallas *omyndiga*, och det äro

a) I afseende på *all egendom*:

Barn under 15 år XIX. 1. AB.

b) I afseende på *ärfd egendom p)*.

Ynglingar under 21 år och ogifta
B 3 Frun-

p) Grunden dertil at ärfd ägendom men ej den som de omyndige sjelfva förvärfva, skall stå under förmyndares vård — är utan tvifvel den, at det man är skicklig at med egen industrie förvärfva præsumeras man ock äga både hug och förmåga at vårda — äfven som hoppet om denna förvaltningsfrihet borde blifva en sporre för ungdomen til flit. Hvilka hägge grunder saknas i afseende på ärfd egendom, hvilken utan de omyndigas åtgärd dem tillfallit. — I afseende härpå synes äfven förmyndares vård böra sträckas icke allenast til testamente-rad, utan ock til all annan — åtminstone betydlig — egendom, som genom slump kan tilfalla en minderårig.

Fruntrimmer af hvad ålder som hållt — dereft de ej af Kongl. Maj:t blifvit i et eller annat affeende för myndige förklarade. XIX. 1, 2. ÅB.

c) I affeende på få väl *ärfd*, som under *myndighetstiden förvärfd* egendom.

The som för vanvett flöseri, spellyftnad m. m. blifvit under förmyndare ftälde — af hvad ålder och kön som hållt — XIX. 4. ÅB. q) Jf. K. F. d. 20 Jun. 1730. K. F. 7 d. Jun. 1749. §. 8. K. Kung. d. 11 Maji 1774.

d) De, som på *egen begäran* fått förmyndare eller curatorer, hvilken omyndighet måste bedömas efter lydelsen af domarens utslag.

Om en annan färdeles omyndighet vill jag tala i noten r).

10.

g) Utan tvifvel äga ock dessa at råda öfver hvad the under omyndighets tiden förvärfva. — Lagens grund är i affeende på dem densamma som på minderårige. Äfven räknar jag ock här all af slump tilkommen ägendom lika med *ärfd*.

r) *Köpebref* och andre afhandlingar om fast och lös egendom, som, uti föräldrarnes lifstid och

10. Hårom märkes:

1:o. Det är blott til desfa personers
 B 4 egen

utan deras samtycke, *utgifvas* af sådana hvilka njuta underhåll af föräldrar och anhörige skola ej hafva någon verkan. K. F. 7 Jun. 1749. §. 4. Affigten med detta och flere stadganden i denna Förordning är enligt ingreslen; at förekomma ocker genom försträckningar til och olofl. spel med ungdomen, i förhoppning om dem framdeles tillfallande arf. Medlen gå dock här vidare än systemålet, då desse personer tyckas kunna undandraga sig, at äfven af de medel de redan äga under sin förvaltning, honorera sina förbindelser. Lagens almänna esprit är at binda omyndigheten vid sådana omständigheter, som kunna sättas utom all tvifvel, såsom ålder, kön, och domares offentliga utslag — i likstämighet hvarmed äfven kungörelser i tidningar blifvit anbefallda. K. B. 11 11 Maji 1774. Af denna beskaffenhet är ej *underhåll af föräldrar och anhörige*. Då således detta stadgande synes både gå längre än desfs egen grund — och äfven afvika ifrån almänna lagens esprit; måtte väl, intil desfs en antienthik förklaring närmare bestämt händelserna, förordningens ord tjena til regel — hvilka dock enligt alla tolknings principer, böra striete förklaras. Det är därför, som jag trott mig här ej böra förstå andra än *skriftliga köpeafial*, på hvilka det predicat *utgifvas* endast synes kunna lämpas, hållt i det öfriga af denna förordningen desfsutom uttrycket. endast talas

egen fördel, som lagen förordnat, at de
ej sjelfve få råda det gods lit, i afseende
hvar-

om skriftliga förbindelser.

Vore man ej författ i nödvändighet af en
strickt interpretation; borde, då här talas om föräl-
drars lifstid, detta lämpas ej blott på fader och
moder, utan på alla anhöriga, af hvilka desse
underhållshjon vänta arf, hvarpå ockrare kun-
na grunda sina uträkningar. Men undantag och
afvikelser ifrån lagens almånna esprit — böra
ej multipliceras genom utvidgande tolkning. Vi
torde således böra antaga at endast de skrifte-
liga afhandlingar äro ogiltige, som af dessa
personer utgifvas i deras faders eller moders
lifstid.

En inkränqande tolkning emot ordens ly-
delse är dock här lika få litet tillåten som en
utvidgande. *Alla* skriftliga köpeafhandlingar
af dessa personer böra således anses för ogilde;
fastän endast *de*, hvarigenom desse blifva *gäl-
denärer*, kunna af ockrare nyttjas i specula-
tion på tilkommande arf.

At de som på grund af denna stadga vil-
ja undandraga sig en afhandligs fullgörande,
böra bevisa den omständigheten om *underhåll*,
är klart; ty hvar och en bör styrka den om-
ständighet han vänder före at sig thermed vårja
17 C. 33 RBl. Men huru detta bevis må på
et öfvertygande sätt föras, är svårt at inse, då
äfven den som flere år spifat hos en anförvandt,
dock kan hafva betalt sin kost, hälfst Förord-
ningen icke inkränkt sig inom sådane præ-
sumtiv. arfvingar, som ännu icke äga något un-

hvarpå jag kallat hvardera omyndig. Hvaraf följer at de aftal, hvaraf de hafva verkelig fördel, icke äro ogiltige s). Om hvilken fördelaktighet likväl de sjelfva, sedan de blifvit myndige, och förut deras förmyndare, äga at döma. Om så-
 B 5 le-

der egen disposition. — Et bisystemål med denna Förordning tyckes hafva varit at förskona föräldrar och anhörige för den obehaglighet at i vanlig väg låta förklara sina anförvandter för omyndiga. Detta systemål skulle kunnat förenas med lagens almåna esprit och almån säkerhet, om det tillika blifvit stadgadt, at en anmälan vid domstolen, af den underhållande, gjord med den underhållnes vetenskap, och intagen i Rättens protocoll, skulle, ifrån anmälningsdagen medföra den verkan på den sednares derefter gjorda afhandlingar, som Förordningen utstakar.

- s) De kunna på andras vägnar contrahera enligt 8 §. d. Cap. — för sig sjelfve förvärfa, enl. XIX. 1. ÅB. så at vår lag häruti följt samma grundfats som den Romerska. *Namque placuit, meliorem quidem conditionem licere eis facere, etiam sine tutoris auctoritate, deterioorem vero non aliter, quam cum tutoris auctoritate unde in his causis, ex quibus obligationes mutue nascuntur, ut in emtionibus - - si tutoris auctoritas non interveniat, ipsi quidem, qui cum his contrahunt, obligantur, at invicem pupilli non obligantur. l. 9. Inst. de Auct. Tutor.*

ledes et köpe- eller skiftes-afsal är ingånget mellan 2:ne omyndiga, är det altid ogiltigt när enderas målsman derå talar. Men är det emellan en myndig och omyndig, utan målsmans bifall, så böra följande fall åtskiljas.

A. är köpet å ingendera sidan fullgjordt — Så åger den förre i anledning af afsalet ingen talan, men vål den omyndige, om målsmannen eller han sjelf, såsom myndig, finner det fördelaktigt — Hvarvid likväl i anseende til barn under 15 år, fråga lätteligen kan blifva om afsalet icke varit et blott skämt 1).

B. är det å båda sidor fullgjordt; så kan

1) Så synes man i äldre tider hafva tänkt i Rom. Gaius säger: *Obligari ex omni contractu pupillus sine tutoris auctoritate non potest, adquirere autem sibi stipulando & per traditionem accipiendo, etiam sine tutoris auctoritate potest l. 9. D. de Aust. & Conf. Tut.* Stipulation var en solenn act, der skämt præsumerades ej kunna åga rum. Likaså måste det anses för allvar, när man i sjelfva verket öfverlemnar något — Justinianus utvidgade detta til mindre solenna afsal, utan följd tradition. l. cit. Inst. — Är afsalet skrifteligen författadt, underteckadt och lemnadt i den omyndiges å position, så gifver en sådan solennitet en stor præsumtion om allvarlighet.

kan den myndige ej yrka des återgång. Men vål den andres målsman, eller han sjelf såsom myndig blifven. I hvilket fall den förre bör återgifva hvad han fått och återfå hvad han gifvit om det år i behåll — men om det år förvandladt, blott värdet af den kostnad, som hårigenom blifvit besparad för den omyndigas verkliga och efter des omständigheter oumgångeliga behof. Ty endast deraf, men ej af det som denne til öfverflöd och fåfånga användt, har han haft fördel.

C. är det blott af den myndige fullgjordt, då äger han ej at risva köpet, om målsmannen som finner handelen fördelaktig vågrar det; då bör ock varan återlämnas, om den är oförvandlad; men eljest blott värdet af den i föregående moment beskrefna kostnadsbesparing v).
D.

v) På denna lagens mening hafves afseende i *Kgl. F. d. 14 Nov. 1725*, äfven som i *K. F. d. 20 Okt. 1727* så vidt denna rörer ynglingar vid läroverken. "*Den krögare, vinskänk eller köpman, som någre drycker eller varor crediterar och utborgar til en under enskilt information stående yngling vid academier skolor och gymnasier, utan des informatoris vetskap och vilja, skal vara sin fördrån förlustig.* — Hvad omyndigheten beträffar stadgas här ej något ifrån allmänna lagen afvikande. Den som

D. Ar det blott af den omynge fullgjordt; så är den andre förbunden at gif-

redan är myndig, och ej lefver på föräldrars eller andra anhöriges bekostnad, kan väl hafva sjelfvalde Lärare, men ej stå under enskilt information, d. ä. under sådanes disposition, som förmyndaren fatt i sit ställe. (Det som i den sednare F. stadgas om tjenstefolk m. m. har en annan grund, hvarom på sit ställe). Här omtalas ock endast krögares vinskänkars och köpmåns varor, hvilka af oförståndige lätteligen kunna användas til öfverflöd fåfånga och skadligt bruk, hvarigenom ingen sådan besparing vinnes, som i contexten är nämnd.

Då det likväl icke är otänkbart at dessa varor äfven af en yngling kunde på et för honom nyttigt sätt och til verkliga behof användas, så kunde, i händelse af tvist, frågan här om komma at bero på domares ompröfvande, och på denna pröfning kunde vinningslystne säljare bygga nådot hopp. Detta hopp har Lagstiftaren, i afseende på dessa varor, funnit nödigt at aldeles afskåra, då han befriat domaren ifrån alt värderingsbesvär och förklarar at *dessa varor*, utlemnade til *dessa ynglingar*, skola vid upkommande tvist alltid anses såsom af ynglingen onyttigt använda.

Men en ifrån lagens almånna reglor afvikande lag, bör altid stricte uttydas — och ej användas på andra omständigheter än Lagstiftaren nämndt. Vore det således fråga om betalning för åtnjuten föda och kost, som ynglingen

gifva ut det deremot betingade, om måls-
mannen gillar köpet; men ogillar den-
ne köpet; så bör den andre återgifva
det erhållna eller des fulla värde.

2:o. Någre af dessa regler äro oan-
vändbara, när den omyndigas samtycke
 varit hemuladt *) af någon myndig som
aftalet angår: nemligen af förmyndaren
i dennes, eller ynglingens egen sak, och
af andre, då ynglingen slutat köpet på
deras vägnar. Detta hemulande och be-
fullmäktigande kan både uttryckeligen och
stillatigande gifvas. Til et stillatigande he-
mulande slutas:

A) Af vederbörandes närvaro och känne-
dom:

tägit; då må domaren pröfva om och huruvida
den blifvit använd til läckerhet säsånga m. m.,
eller ej — och endast i fednare fallet döma til
en derefter lämpad erlättning. Vore ock det
som ynglingen fått, ännu oförvandladt i be-
håll, så synes utborgaren äfven böra få det
åter — Ty förordningen förklarar honom väl
förlustig den fördrån han på grund af sakens ut-
gifvande skulle vilja yrka, men ej förlustig sin
sakarätt.

*) h. e. auctoriferadt: denna bemärkelse har or-
det i våra gamla lagar. Se Suderm. L. B B. fl.
28. m. fl. fl. Om detta och dermed beslägtade
ord tänker jag utgifva en särskilt afhandling
til uplysning af flere ställen i våra lagar.

dom: når de se och känna at aftalet slutas och derom ej något invända.

B.) *Af handligar efter erhållen kändedom af köpet.* Såsom då en af pupillen köpt vara med förmyndarens samtycke användes til dennes behof m. m.

C.) *Af varan.* När *penningar* finnas i en omyndigs hand och han contant betalar, det han köper eller betingar, och ingen särskilt anledning är för säljaren at förmoda olofl. åtkomst — så är denne berättigad at anse den lika som en fullmakt i den andres hand. Detta är orsaken, hvarföre, då et af de i XI. — 6. GB. samt 8 §. d. c. omtalade personer gjordt köp kan af vederbörande förklaras ogildt, når de *jält*, sådant dock ej gäller om de afhandlingar, der de *köpt*. Jf. XLIX — 1. MB.

D) *Af varan och stället* der den utbjudes. Såsom på allmänna torg och salubodar, med de varor som der vanligen utbjudas. Detta är grunden til undantaget i 8 §: *utan the til köpslagan satte dro.*

Enår andre presumtioner ej försvaga desfa, blifver et köp med en omyndig lika så gildt som med en annan.

3:o. De här nämnda inskränkningar
åro allmänna. De speciella hafva affeende
på tredje mans eller statens verkliga
eller förmodade förfång — och skola på
sit ställe förklaras.

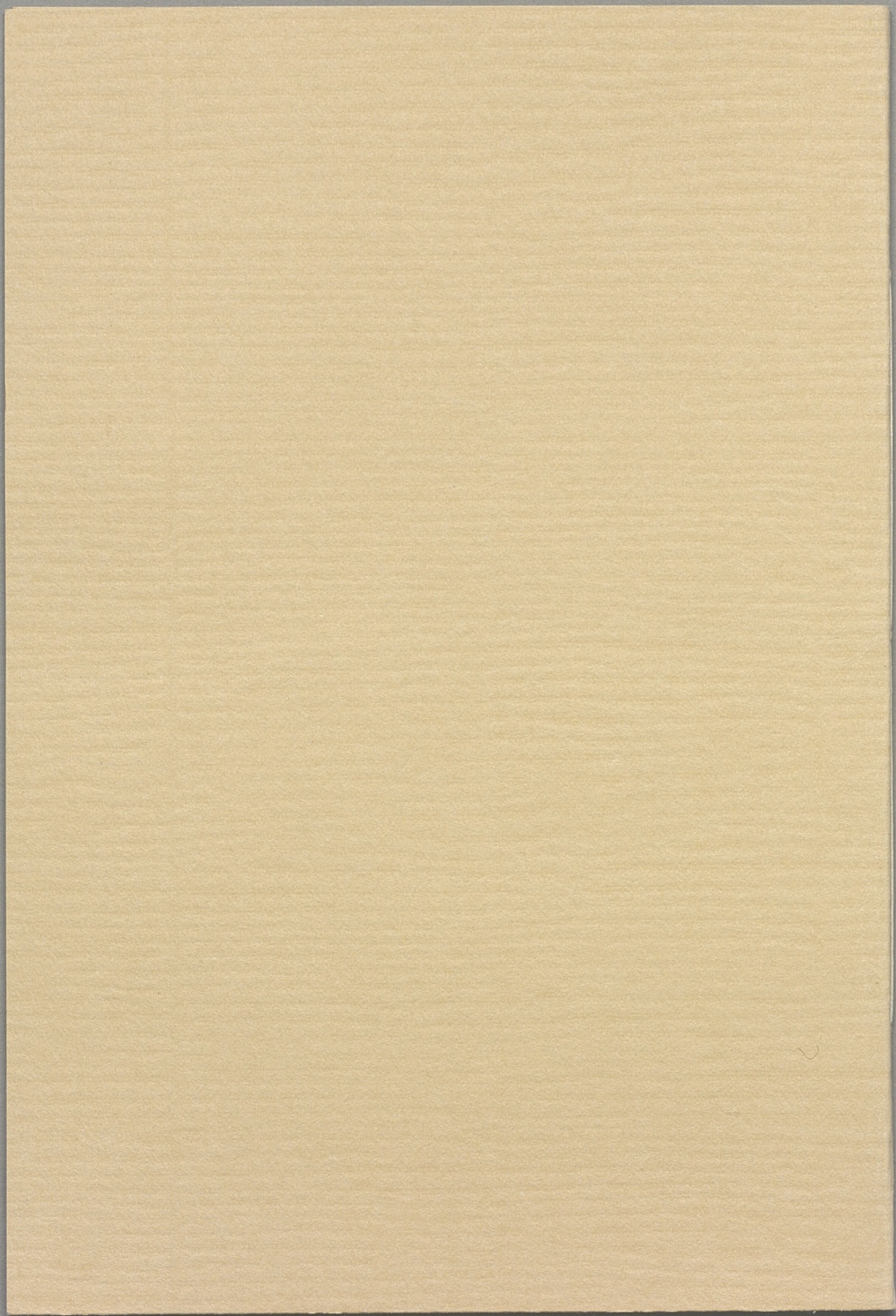
Desa almånna angå hufvudsakligen
promittenter. Några sådane i affeende
på acceptanter känner jag icke.

Das ist die erste Seite
des Buches. Die zweite Seite
ist die dritte Seite. Die dritte Seite
ist die vierte Seite. Die vierte Seite
ist die fünfte Seite.

Die fünfte Seite ist die sechste Seite.
Die sechste Seite ist die siebte Seite.
Die siebte Seite ist die achte Seite.
Die achte Seite ist die neunte Seite.
Die neunte Seite ist die zehnte Seite.

www.books2ebooks.eu